

Nr 218.

Av herr **Rydén m. fl.**, i anledning av *Kungl Maj:ts proposition angående åtgärder för beredande av en tryggare rättslig ställning åt biträdande lärare vid folkskolor och lärare vid mindre folkskolor.*

Under förarbetena för Kungl. Maj:ts proposition nr 30 angående åtgärder för beredande av en tryggare rättslig ställning åt biträdande lärare vid folkskolor och lärare vid mindre folkskolor har frågan varit uppe, huruvida i det fall, då en omorganisation av skolväsendet medförde avskedande av en lärare, omorganisationen borde anstå, till dess vederbörande lärare uppnått pensionsåldern eller av annan anledning avgått från tjänsten. I sin skrivelse i ärendet framhöll 1926 års riksdag, att detta spörsmål förtjänade komma under allsidig prövning. Meningarna bland de hörda myndigheterna ha också varit i hög grad delade, även om tydlig övervikt funnits för den uppfattning, som kan utläsas ur skolöverstyrelsens yttrande, nämligen att skolans intressen icke få ställas tillbaka för lärarnas.

Även om man helt och fullt erkänner riktigheten i en sådan princip, torde dock frågan vara, om icke någon jämkning i eller uppmjukning av denna mot ifrågavarande tanke helt avvisande ståndpunkt skulle kunna företagas, utan att skolans intressen därigenom bleve lidande. Det har vid studiet av den kungl. propositionen väckt vår uppmärksamhet, att domkapitlet i Västerås i sitt yttrande framkommit med ett förslag, som knappast synes ha rönt tillbörligt beaktande under det senaste skedet av frågans förberedande handläggning. Domkapitlet anser (sid. 10 i propositionen), att för det fall, då vid omorganisation anställning icke kan beredas vederbörande lärare inom distriktet, avgörande i frågan icke bör ske med mindre den underställes skolöverstyrelsens, eventuellt domkapitlets, särskilda prövning. Åtskilliga folkskolinspektörer hava givit uttryck åt en liknande uppfattning.

För vår del hava vi efter ett försök att genomtänka hela detta ömtåliga och invecklade problem kommit till den uppfattningen, att den av domkapitlet i Västerås förordade utvägen anvisar en möjlighet att lösa frågan med största möjliga hänsynsfullhet mot de anställda, samtidigt som skolans intressen fullt ut tillvaratas. Ur de anställdas synpunkt måste det ju alltid framstå såsom synnerligen hårt, om en lärare, som oförvitligt och

plikttroget tjänstgjort kanske årtionden på en plats, plötsligt ställes på bar backe, därför att utvecklingen nödvändiggjort en förändring i skolväsendet. Å andra sidan kan naturligtvis icke förnekas, att fall kunna förekomma, då sådant måste ske. Om i ett sådant fall frågan bleve prövad av en opartisk och auktoritativ högre myndighet, synes man häri ha en stark garanti för att ett bedömande kommer att äga rum, därvid skäligen hänsyn tagas till både lärarnas och det allmännas intressen.

Vi anse oss därför böra motionsvis föreslå, att det av domkapitlet i Västerås framförda förslaget kommer till förverkligande, då nu skollagsstiftningen på detta område skall förändras.

Frågan *vilken* myndighet som skall verkställa den ifrågasatta prövningen kan naturligtvis besvaras olika. Domkapitlet i Västerås hänvisar i första hand till skolöverstyrelsen, »eventuellt domkapitlet». Goda skäl kunna anföras för båda alternativen. Domkapitlet sitta inne med kännedom om de lokala förhållandena. Skolöverstyrelsen har större överblick över det hela. Med hänsyn till önskvärdenheten av att tillämpningen kommer att äga rum efter någorlunda likartade principer över det hela, synas de starkaste skälen tala för att frågan prövas av *skolöverstyrelsen efter domkapitlets hörande*. I så fall kommer frågan att prövas både med erforderligt hänsynstagande till de lokala förhållandena och med önskvärd hänsyn till att man i olika delar av landet ej tillämpar alltför olika principer.

På grund av det ovan anförda tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen i sitt svar å Kungl. Maj:ts proposition nr 30 måtte, samtidigt som den i övrigt skänker sitt gillande åt Kungl. Maj:ts förslag, förklara, att den anser de ifrågasatta ändrade föreskrifterna böra innehålla bestämmelse därom, att, då genom en ifrågasatt omorganisation av skolväsendet biträdande lärare vid folkskola eller lärare vid mindre folkskola, som i sammanlagt minst två år inom skoldistriktet tjänstgjort såsom lärare vid småskola, biträdande lärare vid folkskola eller lärare vid mindre folkskola och därunder tjänstgjort med nit och skicklighet samt fört en hedrande vandel, skulle behöva entledigas utan möjlighet att, på sätt i propositionen föreslås, erhålla annan anställning inom distriktet, frågan om omorganisationens genomförande skall hänskjutas till skolöverstyrelsen, vilken, efter vederbörande domkapitels hörande, har att avgöra, huruvida omorganisation må genomföras eller icke.

Stockholm den 8 februari 1929.

Värner Rydén. Ruben Wagnsson. J. P. Johansson.